

La Dictadura de Primo de Rivera

CAPÍTOL IV – LA DICTABLANDA

Portald'Història

LA RESTAURACIÓ BORBÒNICA II:
REGENERACIONISME I CRISI DEL RÈGIM
(1902 – 1931)

Què és això de “l’error Berenguer”?

El General Berenguer va rebre, després de la dimissió de Primo de Rivera, l'encàrrec del rei Alfons XIII d'intentar **un retorn progressiu a la “normalitat constitucional”** anterior al cop d'Estat del 1923, amb l'objectiu primordial de **salvar la Monarquia**.

però ...

El General **Dámaso Berenguer Fusté** (1873 – 1953). Nascut a Cuba, havia estat Alt Comissari del Protectorat del Marroc entre 1919 i 1922, quan va passar el Desastre d'Annual. Fou nomenat **President del Govern** per Alfons XIII, càrrec que va exercir entre el **30 de gener de 1930 i el 18 de febrer de 1931**.

- ⇒ S'havia estès la **identificació entre la Monarquia i la Dictadura**,
- ⇒ Els **partits dinàstics** s'havien pràcticament desintegrat i no tenien una organització estable ni lideratges definits,
- ⇒ Les **principals figures polítiques** del règim anterior no van donar suport a Berenguer, i
- ⇒ La **Unión Patriótica** (ara *Unión Monárquica Nacional*) tampoc no va donar suport a Berenguer.

Quines polítiques va fer (o no va fer) la Dictablanda?

El Govern de Berenguer es basava en l'expectativa del **restabliment de la Constitució** de 1876, de posar en marxa importants **reformes polítiques** i de la convocatòria d'unes **eleccions lliures** ...

CONSTITUCIÓ

Malgrat la intenció de voler desvincular-se de la Dictadura, el Govern de Berenguer **no va restablir la Constitució** de 1876 en la seva totalitat.

ELECCIONS

El Govern tampoc **no va convocar un procés electoral** com exigia l'oposició, que hagués permès formar unes noves Corts Constituents.

REFORMES

Les mesures liberalitzadores del Govern van ser **molt lentes i de molt poca transcendència**, i en general seguia una línia política molt indefinida i ambigua.

Oposició i mitjans de comunicació no van donar cap credibilitat al Govern de Berenguer, al que anomenarem com a una **Dictablanda**, i el filòsof José Ortega y Gasset va publicar un article titulat *El Error Berenguer*, on deia: **“Españoles, vuestro Estado no existe. ¡Reconstruido! Delenda est Monarchia”**.

Article publicat al diari madrileny **El Sol**, el 15 de novembre de 1930, pel filòsof **José Ortega y Gasset**. L'article va tenir una gran repercussió sobre l'opinió pública.

Per què es va produir l'ascens del republicanisme a Espanya?

Entre 1930 i 1931 la monarquia representada per Alfons XIII va perdre la major part dels seus suport socials i polítics.

Món universitari i intel·lectuals

Es fa formar l'**AGRUPACIÓN AL SERVICIO DE LA REPUBLICA** que aplegava les principals figures del món intel·lectual i de les Universitats espanyoles (José Ortega y Gasset, Gregorio Marañón, Claudio Sánchez-Albornoz i altres ...).

Oposició Republicana **ALIANZA REPUBLICANA**

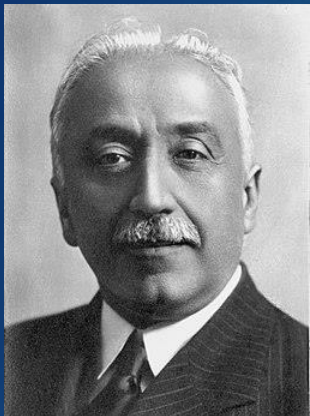
Formació d'una plataforma unitària de diversos grups i partits republicans (Niceto Alcalá-Zamora, Alejandro Lerroux, Manuel Azaña, Lluís Companys ...).

Sectors populars **PSOE, CNT ...**

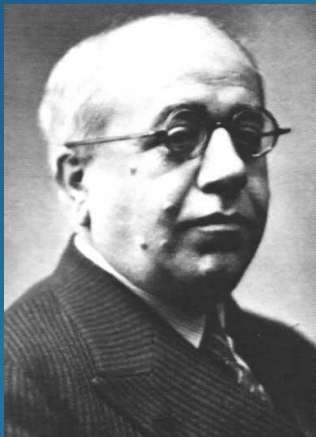
Forta expansió del sentiment antimonàrquic a nivell popular.

Alfons XIII només comptava amb el suport incondicional de l'Església Catòlica, de la classe nobiliària, i d'una part de l'Exèrcit i de les forces d'ordre públic (Guàrdia Civil).

Qui eren els líders del republicanisme?

Niceto Alcalá-Zamora

Manuel Azaña

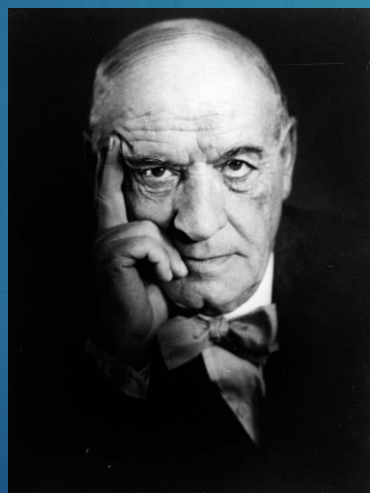
Victoria Kent

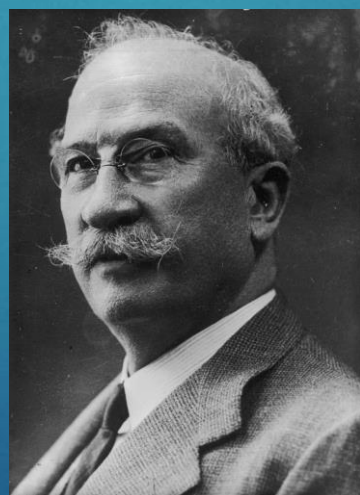
Lluís Companys

Gregorio Marañón

José Ortega Gasset

Alejandro Lerroux

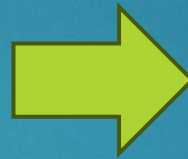
Margarita Nelken

Marcel·lí Domingo

Què feia tanta gent reunida a Sant Sebastià l'agost de 1930?

Reunió celebrada a Sant Sebastià (Guipuscoa), el 17 d'agost de 1930, convocada per líders destacats del republicanisme (com Miguel Maura i Niceto Alcalá-Zamora, de l'*Alianza Republicana*).

En aquesta reunió es va acordar:

- ★ L'acció conjunta i coordinada de tots els grups i partits per acabar amb el règim i **enderrocar la monarquia**,
- ★ La formació d'un **Comitè Revolucionari Republicà**, presidit per Niceto Alcalá-Zamora, i
- ★ La planificació d'un **aixecament militar** per acabar amb el règim, que es va preveure per al mes de desembre de 1930.

En aquesta reunió, coneguda com el **Pacte de Sant Sebastià**, hi van participar el Partido Radical Republicano, Acción Republicana, Partido Radical Socialista, la Derecha Liberal Republicana, Acció Catalana, Acció Republicana de Catalunya, Estat Català, l'Organización Republicana Gallega Autònoma, i altres, així com destacats membres del PSOE a títol personal.

Què va passar a Jaca el desembre de 1930?

Al Pacte de Sant Sebastià s'havia acordat que es realitzés un aixecament insurreccional antimonàrquic, des de diverses casernes militars, per al mes de desembre de 1930

Després de molts endarreriments, l'aixecament es produí a Jaca el **12 de desembre de 1930**, liderat pel **capitans Fermín Galán i Ángel García Hernández**. Després de proclamar la República a l'Ajuntament de Jaca, van pretendre arribar a Osca ...

El fracàs militar va acabar amb la detenció de Galán i de Garcia que, després d'un judici sumaríssim, foren **condemnats a mort i afusellats**.

Tota la cúpula de l'*Alianza Republicana* i altres implicats també foren **detinguts i empresonats** a la Presó Modelo de Madrid.

L'acció de Jaca i la **negativa del Rei a l'indult** van acabar de condemnar moralment la monarquia i liquidar encara més els seus suports.

D'on va sortir la bandera republicana?

Bandera oficial de la 2a República Espanyola

Bandera de la Primera República

Bandera d'Alfons XIII

Com és que l'almirall Aznar va convocar unes eleccions municipals el 12 d'abril de 1931?

L'Almirall Juan Bautista Aznar

Després de la dimissió de Berenguer, l'almirall Juan Bautista Aznar Cabañas fou el darrer Cap de Govern de la monarquia d'Alfons XIII, entre el febrer i l'abril de 1931. Dins del Govern d'Aznar, es van formar dos grups :

El **sector "dur"**, disposat a fer ús de la força per mantenir la monarquia d'Alfons XIII i contrari a cap concessió a l'oposició republicana.
El seu líder era el ministre de Foment **Juan de la Cierva y Peñafiel**.

El **sector "moderat"**, partidari de mantenir negociacions amb els republicans.
El seu líder era el ministre d'Estat (Afers Exteriors), **Álvaro Figueroa Torres, Comte de Romanones**.

Finalment, el Govern d'Aznar va decidir **convocar eleccions: municipals, provincials i legislatives** (a Corts Generals), començant per les municipals l'abril de 1931.

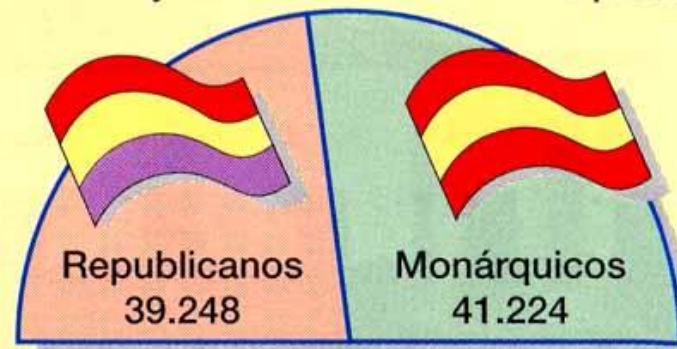
Les eleccions del 12 d'abril de 1931

Les eleccions convocades per al dia 12 d'abril de 1931 eren de tipus municipal, és a dir, per escollir els Regidors (a la resta d'Espanya "Concejales") dels Ajuntaments, que haurien d'escollir entre ells l'Alcalde del municipi.

Malgrat tot, absolutament tothom s'ho va prendre com si fos un REFERÉNDUM entre MONARQUIA i REPÚBLICA.

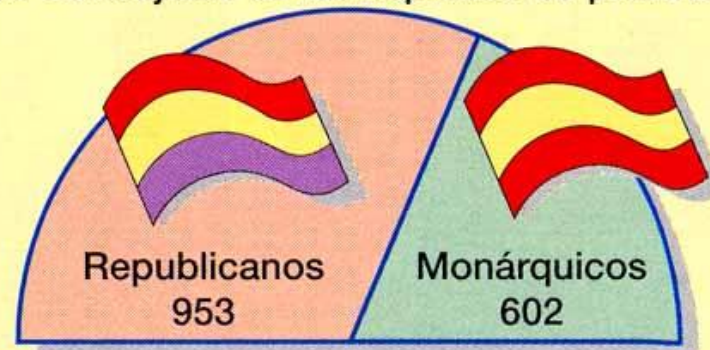
ELECCIONES MUNICIPALES 12 DE ABRIL DE 1931

Distribución de Concejales en todos los municipios de España

Concejales en España: 80.472

Distribución de Concejales en las capitales de provincia

Número total de concejales en las 50 capitales de provincia: 1.555

Però no eren només eleccions municipals?

Coalició o partit	Regidors	Capitals
Monàrquics	40.324	10
Republicans i Socialistes	36.282	37
Esquerra Republicana	3.219	3 *
Lliga Regionalista	1.014	
Nacionalistes Bascos	267	
Comunistes	67	
Altres	1.207	

* ERC va obtenir les Alcaldies de Barcelona, Girona i Tarragona.

La coalició republicana – socialista va obtenir les principals Alcaldies, com Madrid, València, Sevilla, Zaragoza, Bilbao i Màlaga.
FONT: www.historiaelectoral.com

I qui va guanyar les eleccions a Catalunya

RESULTATS A CATALUNYA

ERC i altres partits republicans – 6.001 regidors

Lliga R. – 1.773 regidors

Monàrquics – 399 regidors

Socialistes, radicals i comunistes – 143 regidors

Altres – 455 regidors

Els dies 17-19 de març de 1931 s'havia fundat a Barcelona **Esquerra Republicana de Catalunya** (de la fusió d'Estat Català, el PRC i altres grups republicans). El seu primer president fou **Francesc Macià i Llussà**.

La **Lliga Regionalista** formava part del Govern de l'almirall Aznar (Joan Ventosa, Hisenda).

